

Bogdan CREȚU

Nichita

Poetul ca și soldatul

POLIROM
2022

Seria „Biografii romanțate“ este coordonată de Adrian Botez.

© 2022 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: ilustrație de Radu Răileanu

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1,

et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

CREȚU, BOGDAN

Nichita: poetul ca și soldatul / Bogdan Crețu. – Iași: Polirom, 2022

Conține bibliografie

ISBN 978-973-46-8898-2

821.135.1.09

929

Printed in ROMANIA

Cuprins

Partea I. „Există numai trupul meu înlemnit/ Ultimul, de bătrân, de piatră“	7
Partea a II-a. „Ea era frumoasă ca umbra unei idei“	91
Partea a III-a. „Doamne, eu nu pot să mor“	157
<i>O explicație</i>	245
<i>Bibliografie</i>	249

Își amintește mai curând din poveștile prietenilor pe unde-și depusese, de-a lungul și de-a latul vieții, trupul. Unde-l găzduise. Trupul îl găzduia pe el și el era nevoit să găsească un colțișor în care să-l adăpostească. Uf, cât deranj din pricina unei carcace! Care mai e și rău alcătuită. A scris și un poem despre asta. Că nu așa se face. Sămânța vieții iese pe unde dai afară din tine și murdăria. Dar mai ales nu poți să arunci în tine bucăți de animale moarte pe acolo pe unde scoți cuvântul. Care e pur. Singura secreție pură a trupului e cuvântul. Cuvântul nici nu are nevoie de casă. Își găsește loc oriunde. În creiere, în suflete mai ales. Iese din trup și se înfige în om. Armă letală. De-asta își disprețuise mereu trupul. Mai mult îl încurcă decât îl ajută. Se cere îngrijit, hrănit, ocrotit. Dă ordine, miorlăie, se alintă. Nu știe să sufere de foame sau de frig, deși o tot făcuse. Caută să-i fie bine, mereu bine. De parcă se poate realiza ceva fiindu-ți bine! E permanent în defensivă, se teme, de parcă ceva îl amenință la tot pasul. Iar el, el a ajuns acum să se teamă de propriul trup. Îl disprețuiește, dar are nevoie de el. Are nevoie de el ca să moară. Pe vremuri îl folosea ca să iubească. Dar și atunci o făcea cumva cu detașare. Nu a fost niciodată un senzual. Nu a avut încredere în plăcere. Deși se amuza să o urmărească, așa cum contempli o gânganie caraghioasă, care face eforturi disperate ca să obțină foarte puțin. Numai că plăcerea voia să-l stăpânească, să-l anuleze. Ea și numai ea. Nu mai

rămânea deloc spațiu pentru poezie. Trebuia să fie acolo, lipit de trupul lui. Una cu el. Trup-creier-suflet. Un tot muzical. Ce nevoie ar mai fi avut de poezie? Așa că a tot fugit de complicitatea asta, care era, de fapt, împotriva lui. Împotriva voinței lui, cel puțin. Se obișnuise să strice tot ce risca să devină stabil. A făcut-o metodic. Nu calculat, dar conștient. Mereu fusese așa. Cum simțea că ceva se adună în jurul lui, rupea brusc conturul. Era simplu, fugea. Fugea de oriunde. Dintr-o casă, dintr-o iubire. Fugea și din sine, atunci când i se părea că se opune lui însuși. Sinele se luptă cu sinele. Cine câștigă? Cum fugea? Simplu, trebuia să coboare, cât mai jos. Ca Marmeladov, care-l fascina în tinerețe. Despre care vorbea nopți la rând cu prietenii lui. Era, poate, o chemare a sângelui lui rusesc. Fugea prin dematerializare. Lucra la propria distrugere, credeau unii. Dar pentru el era o desăvârșire a lucrării. Și-a năruit metodic trupul, ca să lase loc numai și numai poeziei. Nu e nimic de neînțeles: până la urmă, din el vor rămâne cărțile și oasele. Poezia lui va continua să trăiască la suprafață, oasele i se vor îngălbeni sub pământ. Deci el tot aici va rămâne.

Pe unde nu trecuse? Pe unde nu-și cărase trupul? Când avusese prima oară o casă a lui? Cu Doina? Da, cu ea trebuie să fi fost. Nu prea își mai amintește. Azi l-a sunat. Era îngrijorată, auzise nu știu ce. Frumos din partea ei! Asta l-a făcut să o caute în trecut. În prezent îl caută ea, dar fără căldură.

De curiozitate. Sau dintr-un fel de datorie. Poate din fidelitate față de tinerețe. El o caută mai ales din vinovăție. Așa le caută pe toate. Fie și în memorie. Pe una singură o iubise până la Ea. Dar aceea e departe. Definitiv departe. Îi mai scrie. Încă o iubește. Nu e nimic incorect aici. Cine spune că o iubire se stinge odată cu despărțirea? Nici odată cu dispariția nu se stinge. Ce, Ea nu-l va mai iubi peste câteva zile?

De prima soție, Magdalena, nu prea mai reușește să-și amintească. Adică amintirea lui prea se bazează pe documente, pe cele câteva poze, pe poveștile altora. Ale mamei și surorilor, mai ales. E o reconstituire, nu mai are nimic viu. A rămas legat de fratele ei, poate cel mai vechi prieten. E mare prof la Politehnică acum. Asta ar fi devenit și el dacă s-ar fi înscris la Politehnică atunci. De ce o fi virat brusc spre Litere? Nu fusese o decizie cântărită, ci un fel de inspirație. Îl trăsese așa încolo. Destinul? Așa ar spune Nicolae. Iar i-a alunecat gândul. Iar se lasă condus de creier, în loc să-l controleze el. Sau măcar să lupte cu el. Cu el, nu împotriva lui. Niciodată nu-i reușise. Și e bine așa. Soția-copilă. Nici o senzație. Nimic. Nici o tresărire. Trupul lui nu și-o mai amintește. Nici simțurile lui nu mai ajung până la ea. Nu mai știe cum mirosea. Despre Doina a păstrat destule senzații, dar e o memorie conservată din datorie, nu una a simțurilor. Despre Gabriela nu a uitat nimic. Ba poate chiar a adăugat unele lucruri

peste cele ce-au fost. Le-a dat adâncime. Despre Ea nici nu trebuie să știe. Ea e prezentul lui. Ea e și viitorul lui. Așa cum el va fi mereu trecutul Ei. Asta e trist. Magda a devenit așa, un fel de abur. Ceva incert, fără o formă clară. Nu mai poate da la o parte ceața dintre acum și atunci. A rămas numai cu senzația de stângăcie, de derută. De stinghereală. Nu a înțeles nici atunci, nu înțelege nici acum. A fost mai mult o copilărie. Mai mult ideea lui despre iubire decât iubire. Sau un refuz de a ieși din adolescență. Pentru că Magda asta era, o iluzie, o bucurie a adolescenței. O falsă idee despre viață. Nu au știut cum să se poarte unul cu altul. Nu au știut cum să se suporte. Cum să-și împartă intimitatea. Era mai mult prietenie. Și o crispare. O tensiune pe care nu știau să o numească, pentru că nimeni nu le vorbise despre ea. Mai mult o neînțelegere. Iar el nu ajunsese încă să poată defini metaforic ceea ce nu înțelege. Nici nu știau să trăiască împreună. Locuiau în cămin, erau atât de săraci! Abia așteptau ziua de duminică, să urce în tren și să se ducă acasă. Fiecare la părinții lui acasă. Atunci nu li se părea nimic special. Nici nu-și imaginau că ar putea fi altfel. Acum îl amuză. Și se înduioșează. Oare chiar a fost atât de curat?

Mai era ceva. Acum își dă seama. Se căsătorise și din inerție. Credea, naiv, că va putea să împace prejudecățile mic-burgheze, cum ar fi căsătoria, familia, serviciul stabil, copiii, relațiile sociale cumsecade,

cu anarhismul pe care-l pretinde poezia. Nu se poate. Sau cel puțin el nu poate. Adică să ai o casă și o femeie față de care să-ți asumi responsabilitatea de a fi al ei și numai al ei, de a avea grijă de ea, de a te lăsa îngrijit de ea, de a construi totul în jurul ei. Unii numesc asta iubire. El mereu s-a lăsat dus de val. Și, când a simțit că nu mai e loc de întoarcere, că va deveni prizonier al acelei femei, a stricat totul. A fugit. Se temea. Acum nu se mai teme. Acum nu mai are nimic de pierdut. Și nu mai știe să fie singur. Atunci știa.

S-au despărțit simplu, cum s-au și căsătorit. Au rămas colegi de grupă, s-au tot văzut, familiile lor au rămas prietene. Știa că ea s-a recăsătorit și a suferit atunci când a aflat. A fost mereu de o gelozie bolnavă. Singura lui formă de egoism, singurul lui instinct de posesiune. Sau orgoliu? Nu știa să tragă linie. Ce fusese al lui rămânea al lui pentru totdeauna. Iar soția-copilă fusese prima femeie din viața lui. Prima fată care-l scosese din copilărie. De el, cel de atunci, își mai amintește. Era suav. Parcă nu-l atingea nimic. Nici să înjure nu prea îndrăznește și uneori băieții râdeau de el din cauza asta. Dar, mai ales, parcă nu avea trup. Sau cel puțin nu și-l conștientiza. Era imaterial, translucid. Nici copil, nici bărbat. Când a simțit că trupul lui e tensionat, s-a împotrivit. După aceea a cedat. Nu avea atâta curaj încât să-și imagineze un trup de femeie. Îi erau de ajuns

intensitatea nevoii, revolta dinăuntru lui împotriva cuminenței în care se simțea ocrotit.

Și tot atunci a simțit rușinea. A fost un moment stânjenitor. Abia l-a povestit de curând în *Anti-metafizica*. Chiar, l-a povestit pentru că s-a întâmplat sau crede că s-a întâmplat pentru că l-a povestit? Nu știe să mintă. Dar nu știe nici să-și controleze imaginația. De câte ori e pus în situația de a povesti ceva din trecut, își dă seama că singurul instrument prin care mai are acces la propria viață este imaginația. Amintirea e imaginație. Viața lui e o ficțiune. A lui și a altora, pentru că i-a implicat și pe alții în ticluirea acestei povești colective. Lucrează mai mulți pălmași la legenda lui. O știe. Și-i place. Și-i displace. Da, iar a derapat. Înapoi la fapte! Pe la 15-16 ani avusese un moment stânjenitor cu taică-su. Probabil lăsase niște urme în așternuturi și nu a știut cum să le ascundă. Ai lui îl cam bănuiau de tot felul de lucruri, iar el, plin de acnee, roșea numai când se gândea. Se rușinează și acum amintindu-și. Pisica Penelopei! Ce penibil! Taică-su, om dintr-o bucată, lipsit de subtilitate, l-a luat deoparte și i-a zis direct:

— Nini, și eu am făcut ce faci tu acum. Nu e bine!

Degeaba s-a prefăcut că nu pricepe, degeaba a căutat să bată în retragere. Tatăl a tranșat totul ca pe o afacere. Direct, fără nuanțe, așa cum fac de când lumea tații: